

Fővárosi Ítéltábla
14.Gf.40.574/2014/6.

A Fővárosi Ítéltábla dr. Matuszka István jogtanácsos által képviselt FHB Kereskedelmi Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság felperesnek a Rátky és Társa Ügyvédi Iroda által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó vélelem megdöntése iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2014. szeptember 17. napján kelt 14.G.43.416/2014/8. számú ítélete ellen a felperes és az alperes által benyújtott fellebbezések folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 40.000,- (Negyvenezer) Ft + áfa másodfokú rész ügyvédi munkadíjat.

Megállapítja, hogy az alperes teljes személyes illetékmentességére tekintettel le nem rótt 8.000,- (Nyolcezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezések elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a felperes és jogelődje, az Allianz Bank 2004. május 1-je és 2014. július 26-a közötti időszakban háromféle típusú deviza alapú hitelterméket kínált fogyasztónak minősülő ügyfelei számára: egyrészt FHB jelzáloghiteleket, másrészt Allianz jelzáloghiteleket, harmadrészt Allianz személyi hiteleket. A felperesnek és jogelődjének a Lakossági Jelzálogkölsönök Általános Szerződési Feltételei, a Lakossági Bankszolgáltatások Üzletszabályzata és az Allianz Személyi Kölcsön Általános Szerződési Feltételei egységesen szabályozzák a deviza alapú és a forint alapú szerződések kamat, költség és díj egyoldalú módosításának feltételeit, azaz külön szerződéses rendelkezéseket devizanemenként nem alkalmaztak.

A felperes és jogelődje a 2004. május 1-jétől a 2014. július 26-ig terjedő időszakban a keresetleveléhez 1/A/1-1/A/8, 1/B/1-1/B/8 és 1/C/1-1/C/3 alatt csatolt Almellegletekben meghatározott egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő és azokkal összefüggő szerződéses kikötéseket alkalmazta a Lakossági Jelzálogkölsönök Általános Szerződési Feltételeiben, a Lakossági Bankszolgáltatások

Üzletszabályzatában és az egyedileg meg nem tárgyaltnak minősülő szerződésmintáiban.

A felperes az elsőfokú bíróságra benyújtott kereseti kérelmében a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: a Törvény) 4. § (1) bekezdés szerinti törvényi vélelemre tekintettel a Törvény 6. §-a, 8. § (4) bekezdése és 11. § (3) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, hogy a tételesen megjelölt tartalmú és időszakokban alkalmazott, a Törvény 1. § (1) bekezdése szerinti és 4. § (1) bekezdésének hatálya alá tartozó, deviza alapú fogyasztói hitel- vagy kölcsönszerződési részévé váló egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő általános szerződési feltételei és egyedileg meg nem tárgyalt szerződésmintákban alkalmazott szerződéses kikötései tisztességesek és ezért érvényesek. Másodlagosan, amennyiben az egyes szerződéses kikötések tekintetében a tisztességtelenség megállapítható, kérte a részleges érvénytelenség szabályainak az alkalmazását az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 239. §-ának, illetve a 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 6:114. §-ának megfelelő alkalmazásával.

Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére terjesztett elő indítványt, mivel a Törvény alapjául szolgáló 2/2014. PJE határozat alaptörvény-ellenes, mert sérti az Alaptörvény C) cikkének (1) bekezdésében meghatározott hatalommegosztás elvét; a Törvény közjogi érvénytelenségben szenved, ami az Alaptörvény E) és Q) cikkeinek megsértését jelenti; a Törvény sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét; sérti az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt diszkrimináció tilalmát; sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés szerinti jogállamiság és a 26. cikk (1) bekezdés szerinti bírói függetlenség, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás elveit.

Ezen túlmenően az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárást arra hivatkozással indítványozta, hogy a Törvény által szabályozni kívánt tárgykör folytán alkalmazni kell a 93/13/EGK irányelvet (a továbbiakban: Irányelv) és az Európai Unióról szóló Szerződés rendelkezéseit, és ezek értelmezése szükséges, amelyekre kizárólag az Európai Unió Bíróságának van hatásköre. Álláspontja szerint a Törvény által 10 évre visszamenőlegesen a 4. § (1) bekezdésben meghatározott elvek együttes fennállására vonatkozó szabályozás ellentmond az Irányelv melléklete 2. pontjának, az Irányelv 4. cikk (1) bekezdésének és 7. cikkének, valamint az Európai Unióról szóló Szerződés 2. cikk (1) és (2) bekezdéseinek, 6. cikkének, továbbá az Európai Unió Alapjogi Charta 21. és 47. cikkeinek. Ennek körében négy kérdés feltevését indítványozta.

Kifejtette, hogy annak ellenére, hogy a Törvény a hatálya alá tartozó szerződéses kikötéseket csak a 4. § (1) bekezdésben rögzített szempontok alapján rendeli vizsgálni, a bíróságnak a Törvényen kívül figyelembe kell venni a kikötés alkalmazásakor hatályos jogszabályi környezetet: egyrészt az Uniós szabályokat (Irányelv, C-26/13. számú határozat) és a hazai jogot (rég. Ptk. 209. §, 1996. évi CXII. törvény [a továbbiakban: régi Hpt.] 210. §, 1997. évi XXX. törvény [a továbbiakban: Jht.] 7. §, 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet 2. § d) pont, 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet [a továbbiakban: Ok-lista Rendelet], valamint a bírói gyakorlatot (BH 2012/41) és a Kúria jogértelmező tevékenységét (a 2/2012. (XII.10.) PK véleményből az Ok-lista Rendelettel és a szerződéskötéskor fennálló más körülmények figyelembevételével kapcsolatos, a konkrét módosítási gyakorlat vizsgálatának szükségességével összefüggő megállapításait).

Álláspontja szerint a szerződési feltételek megfelelnek a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti hét elvnek.

Az egyes kikötéseknek az objektivitás és a ténylegesség/arányosság elvének való megfelelése körében az adott ok-lista tartalmára vonatkozó konkrét érveit és indokait részletesen kifejtette az általa csatolt valamennyi Almellékletre vonatkozóan.

Az alperes az ellenkérelmében a felperes keresetének az elutasítását és perköltségben történő marasztalását kérte.

Kérte továbbá az alkotmánybíróági és az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó indítványok mellőzését és a tárgyalás felfüggesztése iránti kérelem elutasítását. Az alkotmánybíróági eljárás kezdeményezése körében kiemelte, hogy a perbeli esetben a bíróságnak a Törvény rendelkezései alapján kell a jogvitát eldönteni, így esetleges nemzetközi szerződésbe ütközésének kérdése körében nincs lehetőség alkotmánybíróági eljárás kezdeményezésére. A Törvény nem ütközik a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába, mert nem tartalmaz visszamenőleges hatályú jogi szabályt, nem sérti a tisztességes eljárás elvét és a bírósághoz fordulás jogát, nem ütközik a hátrányos megkülönböztetés tilalmába, nem sérti a jobbiztonságot, közjogi érvénytelenségi ok sem áll fenn. Az Európai Központi Bank véleményének előzetes beszerzése csak akkor valósíthatna meg alaptörvényellenességet, ha az kötné a jogalkotót. Az Alaptörvényben rögzített diszkrimináció tilalmát sem sérti, mert az Alaptörvényben felállított szempontok szerinti különbségtételt nem tartalmaz a jogszabály.

Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése körében kifejtette, hogy nem lehet ezen eljárás tárgya az a kérdés, hogy valamely hazai jogszabály közösségi jogi aktusba ütközik-e, mivel ilyen kérdést csak az ún. kötelezettségzegési eljárásban vizsgálhat az Európai Unió Bírósága az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 258-260. cikkének megfelelően. Az Irányelvvel való összhang kérdése nem merülhet fel, mert a Törvény csak tisztességtelenségi szempontokat deklaráál, de nem teremt új érvénytelenségi okot. Az Alapjogi Charta nem alkalmazható jelen eljárásban, mivel annak 51. cikk (1) bekezdése alapján az Európai Unió intézményeit, szerveit és hivatalait kötelezi és a tagállamokra csak akkor kötelező, ha az állam az unió jogát hajtja végre. Jelen esetben nem ez történt, mivel a Törvény nem az Irányelv vagy valamely más uniós aktus átültetését szolgálja.

Érdemben a Törvényen kívül figyelembe veendőnek tartotta a szerződési feltételek tisztességességének vizsgálatakor a régi Ptk. 209. §-ában és az új Ptk. 6:102. §-ában meghatározott tisztességtelen szerződési feltétel fogalmát az Irányelv 3. cikk (1) bekezdéssel összhangban értelmezendően, figyelemmel a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet, a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény és a 2/2014. PJE határozatban foglaltakra. Ugyanakkor nem tartotta relevánsnak a régi Ptk. 209. § (6) bekezdését a többször módosuló régi Hpt. 210. §-ával és az Ok-lista Rendelet előírásaival összefüggésben. A felperes keresetének tárgyát képező általános szerződési feltételekben és szerződésmintákban foglalt szerződéses kikötéseket vizsgálva és elemezve megállapítható, hogy egyetlen szerződéses kikötés sem felel meg a hét alapelv egyikének sem, e körben részletesen kifejtette álláspontját.

A másodlagos kereseti kérelem körében arra hivatkozott, hogy ilyen tartalmú kereseti kérelem nem terjeszthető elő, mert az nem felel meg a Törvény 4. § (1) és 11. § (1) bekezdéseiben foglaltaknak, az érdemben nem vizsgálható, a keresetet el kell utasítani.

A Fővárosi Törvényszék a 2014. szeptember 17. napján kelt 14.G.43.416/2014/8. számú ítéletében a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 82.550,- Ft perköltséget.

Határozata indokolásában rögzítette, hogy a 7-II. számú végzésével utasította el a felperesnek az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése, valamint az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése és az ezekre alapított tárgyalás felfüggesztése iránti kérelmeit.

Az alkotmánybírósági eljárás bírói kezdeményezése vonatkozásában rögzítette, hogy a Pp. 155/B. § (1) bekezdésében meghatározott esetben kell indokolt határozatával az Alkotmánybírósághoz fordulnia, kifejtve, hogy az alkalmazandó jogszabályt mely indokoknál fogva tartja Alaptörvénybe vagy nemzetközi szerződésbe ütközőnek. Amennyiben azonban sem hivatalból, sem a kérelmező által előterjesztett indítvány alapján nem észlel alaptörvény-ellenességet, ezt az elutasító végzésben külön indokolni nem lehet, mivel ez azt jelentené, hogy a bíróság normakontrollt végez, ami azonban az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik. E körben hivatkozott az egységes bírói gyakorlatot tükröző BH 1994/448. számú határozatra.

Amennyiben a felsőbb fokú bíróságok hivatalból vagy a felperes indítványa alapján az alaptörvény-ellenességet, illetve nemzetközi szerződésbe való ütközést észlelik, azt megállapíthatónak tartják, ott is mód van az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére. Ennek hiányában a felperes a Pp. 359/B. § alapján alkotmányjogi panaszt terjeszthet elő az Alkotmánybírósághoz.

A Pp. 155/A. § (1) és (2) bekezdései értelmében kezdeményezheti a bíróság az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását. A felperes által indítványozott kérdésekből a 2-4. kérdések alapvetően nem a hivatkozott közösségi normák érvényességére és értelmezésére, hanem a Törvény rendelkezéseinek ezekkel való összeegyeztethetősége, ezekbe való ütközése tárgyában kerültek megfogalmazásra. Emellett a 3. kérdésben az Irányelv 7. cikkének (2) bekezdésének szabályozása a jelen jogvita elbírálását nem érinti, ezért annak értelmezésére nincs szükség. A 2. kérdésben az Irányelv 4. cikk (1) bekezdésével összefüggésben az elsőfokú bíróság nem tartotta szükségesnek annak értelmezését, mivel ítéletében kifejtette, hogy álláspontja szerint a Törvény szerinti alapelvek és azok együttes fennállása a szerződéskötések idején hatályos Ptk. és Irányelv, illetve az ehhez kapcsolódó hazai és uniós bírósági jogértelmezés alapján már fennállónak tekinthető alapelveknek minősülnek. Az 1. kérdésben az Irányelv mellékletének 2. pontja, illetve 1/j. pontja tekintetében sem tartotta szükségesnek az eljárás kezdeményezését, mivel annak értelmezésében kételye nem merült fel. Jelen jogvita elbírálásakor az Irányelv Melléklet 2/b. pontja alkalmazandó, ami nem a szolgáltatás „árának”, hanem a kamatok, költségek utólagos egyoldalú módosíthatóságát szabályozó feltételekre vonatkozik.

Az elsőfokú bíróság – érdemi vizsgálat nélkül – keresetösségi jog hiányában utasította el a keresetnek a különféle díjak, költségek, jutalékok, kamatok fizetésére vonatkozó kötelezettség megállapításával, ezek esedékességével, számítási módjával, mértékével kapcsolatos rendelkezéseket, továbbá a módosításoknak az ügyféllel való közlési módját szabályozó, valamint az ügyfél felmondási jogának szabályozására vonatkozó rendelkezéseket, mert ezek a kikötések nem tartoznak a Törvény 4. § (1) bekezdésének hatálya alá. Az e típusú szerződéses rendelkezések ugyanis a ténylegesen egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés tisztességességének érdemi vizsgálatakor, mint a szerződési feltétel tisztességességét

vagy tisztességtelenségét megalapozó tények és rendelkezések lehetnek, és kerülnek figyelembe vételre az emelést lehetővé tevő szerződéses kikötés tisztességességének megítélésekor. Rögzítette, hogy érdemi vizsgálat hiányában a kereset ezen részének elutasítása nem eredményezi érvénytelenségüket.

Megállapította, hogy a kereset elbírálásakor a bíróságnak nem kizárólag a törvény rendelkezéseit, hanem az egyéb jogszabályi környezetet és a bírói joggyakorlatot is figyelembe kell vennie.

Az érdemi elbírálás körében az elsőfokú bíróság a 2/2010. (X.10.) PK vélemény indokolásában, az átláthatóság körében ezt kiegészítő 2/2014. PJE határozat indokolásában foglalt szempontokat vette alapul.

Az átláthatóság elve körében helytelennek tartotta azt a felperesi érvelést, hogy ebben a körben csak az az elvárás, hogy az adós képes legyen felmérni a hiteldíj elemei változását és, hogy ezt csak bizonyos szempontoktól függően teheti meg a felperes, illetve a hiteldíj elemeinek módosulása a törlesztőrészletre hatást gyakorol. Nem elegendő, ha az adósnak tudomása van arról, hogy a lehetséges módosítás mértéke korlátlan, azaz annak nincs felső határa. Mindezekre tekintettel a felperes Kockázatfeltáró Nyilatkozatának sincs jelentősége.

Ugyanakkor az elsőfokú bíróság a szerződéses kikötések és a Kockázatfeltáró Nyilatkozat alapján eleve aggályosnak tartotta az átláthatóság elvének érvényesülését, mivel a Kockázatfeltáró Nyilatkozat szerint a kamat a kiválasztott devizanem mindenkor piaci viszonyaihoz fog igazodni, és a kamatszint a finanszírozás devizanemében többnyire különbözik a forint kamatszintjétől és teljesen más tendenciát követhet. Mivel a felperes egységes szerződéses kikötéseket alkalmazott és nem tett különbséget a devizanemek között, ezért eleve kétséges, hogy abból a fogyasztó megfelelően fel tudja mérni az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többletkötelezettsége keletkezésének indokait, a kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét.

A vizsgálati módszert és sorrendet illetően egyetértett az elsőfokú bíróság az alperessel abban, hogy mivel a Törvény és a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény, illetve a 2/2014. PJE határozat sem állít fel sorrendet a megfogalmazott elvek vonatkozásában, de valamennyi feltétel együttes (konjunktív) fennállását követeli meg, ezért nem feltétlenül szükséges valamennyi szerződési feltétel, valamennyi elv szempontjából történő vizsgálata. Az állandó bírói gyakorlat szerint is, amennyiben a kereset jogalapjához a vonatkozó jogszabály szerint több konjunktív törvényi tényállási elemnek kell fennállnia (pl. régi Ptk. 6. § szerinti biztatási kár, régi Ptk. 202. § szerinti uzsorás szerződés stb.), akkor, ha valamely törvényi tényállási elem fennállta nem állapítható meg a perben, nem szükséges a bíróságnak vizsgálnia vagy bizonyítást lefolytatnia az egyéb törvényi tényállási elemek megállapíthatóságára.

Figyelemmel arra, hogy a felperes maga is a régi Ptk.-ból levezethető, eleve fennálló elvként jelölte meg az arányosság és a szimmetria elvét, valamint nem vitatható módon 1999. óta a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet alapján a tisztességesség megítéléséhez a felmondhatóság jogszabályi elvárás, ezért az elsőfokú bíróság elsődlegesen ezen szempontok szerint vizsgálta a perbeli kikötéseket. E körben volt figyelemmel az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvére. Álláspontja szerint a tételesség, az objektivitás és a ténylegesség elvei nehezebben megítélhető, részben a bíróság által nélkülözött szakértelmet is igénylő vizsgálati szempontok.

Ahol a vizsgált szerződési kikötés tisztességtelenségét megalapozó hiányosságot vagy tartalmú rendelkezést talált az elsőfokú bíróság, ott a következő időállapot szerinti szerződési feltételt először abból a szempontból vizsgálta, hogy a tisztességtelenséget megalapozó hiány pótlásra került-e vagy a tisztességtelenség tartott rendelkezés módosult-e.

Az elsőfokú bíróság a 2004. december 4-től 2009. február 14-ig tartó időszakra vonatkozó 1/A/1 és a 2009. február 15-től 2009. július 31-ig tartó időszakra vonatkozó 1/A/3 számú Almellékletekben foglalt Lakossági Jelzálogkölcsönök Általános Szerződési Feltételei rendelkezéseit vizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy ezen időszakokban alkalmazott általános szerződési feltételek nem felelnek meg a felmondhatóság elvének, mivel nem biztosítanak a fogyasztó számára az egyoldalú emelés esetére felmondási jogot, és ezen időszakban ilyen joga a jogszabály alapján sem volt. Emellett az érintett időszakokban használt Lakossági Jelzálogkölcsönök Általános Szerződési Feltételek szövegét – a párhuzamos időszakban használt szerződésminta szövegére is figyelemmel – sem találta egyértelmű és világos megfogalmazásúnak, mivel zavaros, hogy milyen mértékre jogosult a felperes a kamatot, a kezelési költséget megváltoztatni. Bármely értelmezésnél sérül(het) az arányosság és szimmetria elve is, mivel ha felső/alsó korlátok közé vagy fix értékre módosulhat a kamat, illetve költség, akkor az nem feltétlen áll arányban a megjelölt körülményekben bekövetkező változás mértékével, ha a tényleges változás mértéke eltér az alsó/felső korlát, illetve a fix mértéktől. Ugyanezen okból nem feltétlenül érvényesülnek vagy érvényesülhetnek teljes mértékben az ügyfél javára bekövetkező változások. Az arányosság elvével ellentétben áll, hogy a hitelező a folyamatos, aktuális piaci értékekhez igazítsa a szerződés kondícióit és ezzel a rendes üzleti kockázatot is az ügyfélre háríthatja. Nem felel meg a szimmetria elvének sem, mivel nem kezeli kötelezettségként a fogyasztó javára bekövetkező változások érvényesítését. Az átláthatóság és áttekinthetőség elve szempontjából is kifogásolható az ok-lista megfogalmazása, az 1/A/2 Almelléklet szerinti azonos időszakban használt szerződésmintában szereplő ok-listához képest ugyanis szinte teljesen más ok-listát tartalmaznak. Ha az általános szerződési feltételek a szerződés részévé váltak, akkor a fogyasztó számára nem egyértelműek, érthetőek és áttekinthetőek a széttagolt és eltérő tartalmú ok-listák alapján a kedvezőtlen módosítás lehetséges okai.

A 2006. december 4-től 2009. július 31-ig terjedő időszakban alkalmazott 1/A/2 Almelléklet szerinti szerződésmintával kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a kamat, kezelési költség megváltoztatásának korlátai és mértéke egyértelmű, világos és áttekinthető szabályozásának hiánya itt is fennáll, mivel a „módosított kamatmérték meg kell egyezzen” a fordulónapon érvényes aktuális Hirdetményben a hiteltípus második, illetve további kamatperiódusaira közzétett mértékkel. Ezáltal itt is sérül(het) a fenti okokból az arányosság és a szimmetria elve. Emellett a szerződésminta csak a kamat és kezelési költség módosítására vonatkozik, az egyéb költségek, díjak vonatkozásában ok-listát nem tartalmaz, és az általános szerződési feltételekre sem utal külön. Az átláthatóság és áttekinthetőség elve szempontjából is kifogásolható az ok-lista megfogalmazás, mivel az azonos időszakban használt általános szerződési feltételek a szerződésmintában szereplő ok-listához képest szinte teljesen más ok-listát tartalmaz. Amennyiben az általános szerződési feltételek a szerződés részévé váltak, akkor a fogyasztó számára nem egyértelműek, érthetőek és áttekinthetőek a széttagolt és eltérő tartalmú ok-listák alapján a kedvezőtlen módosítás lehetséges okai. Nem felel meg a felmondhatóság

elvének, mivel nem biztosít a fogyasztó számára az egyoldalú emelés esetére felmondási jogot és ezen időszakban ilyen joga a jogszabály alapján sem volt. Nem felel meg a szimmetria elvének sem, mivel nem kezeli kötelezettségként a fogyasztó javára bekövetkező változások érvényesítését.

A 2009. augusztus 1-től 2009. december 31-ig tartó időszakban alkalmazott 1/A/4 számú Almelléklet szerinti Lakossági Jelzálogkölcsonök Általános Szerződési Feltételei rendelkezéseinek vizsgálata során az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a kamat, kezelési költség megváltoztatásának korlátai és mértéke egyértelmű, világos és áttekinthető szabályozásának hiánya itt is fennáll, mivel az továbbra is kizárólag az aktuális Hirdetmény szerinti mértékre lehetséges, ami az arányosság és a szimmetria elvét is sérti. Ugyanakkor a korábbiakhoz képest az arányosság, a szimmetria és a felmondhatóság elvét érintő új rendelkezéseket is tartalmaz, azonban a módosítások ellenére sem a 2009. augusztus 1-je előtt, sem az azt követően kötött szerződések vonatkozásában nem felel meg a szimmetria, az arányosság és a felmondhatóság, valamint az átláthatóság elvének, az azokban szereplő korlátok és átláthatatlan szabályok miatt. A felperes a módosítás mértékének meghatározása során figyelembe veszi egyrészt az egyidejűleg esetlegesen bekövetkező kedvezőtlen változások, valamint a korábbi kedvezőtlen változások ügyfélre át nem hárított mértékének hatását is.

A szabályozásból következően, abban az esetben, ha az adott kamatperiódus fordulónapján a korábbiakhoz képest kizárólag kedvező változás történik, azt a felperes nem köteles érvényesíteni, csak ha korábban ugyanezen körülmény már kedvezőtlenül változott és azt a felperes ténylegesen érvényesítette is. Abban az esetben, ha a fordulónapon a korábban már hátrányosan figyelembe vett feltételeken kívül egyéb feltételben történik az ügyfél számára kedvező változás, azt nem köteles érvényesíteni.

Ez a szabályozás az átláthatóság követelményét is sérti, mivel a korábbi kedvezőtlen változások ügyfélre át nem hárított mértékét illetően nem határozza meg, hogy a hosszú távú szerződés alatt milyen időszakra visszamenőleg, például csak az előző kamatperiódusban vagy bármely korábbi kamatperiódusban ügyfélre át nem hárított kedvezőtlen változások hatását érvényesíti. Átláthatatlan továbbá amiatt is a kedvező változásnak a korábbi kedvezőtlen változások ügyfélre át nem hárított mértékével való korlátozása, mert az ügyfél nem tudja és nem is tudhatja, hogy mikor történt korábban olyan kedvezőtlen változás, amelyet vele szemben kedvezőbb mértékben vagy kedvezőbb időpontban vagy az ő ügyfélkörére, termékkörére nem érvényesített a felperes, mint ahogy azt sem, hogy ha ilyen történt, az milyen mértékben valósult meg. Átláthatatlan amiatt is, hogy a kedvező változás érvényesítése során annak az egy vagy több feltételnek a változását veszi figyelembe a felperes, amire alapítottnan korábban az ügyfél hátrányára már módosította a kamatot, a költséget vagy a díjat. Nincs és nem is lehet tudomása az ügyfélnek azonban arról, hogy melyik feltétel vagy melyik feltételek azok, amelyre alapítottnan a bank már hátrányára korábban módosította valamelyik hiteldíj elemet.

A felmondhatóság elvét sem tartotta az elsőfokú bíróság biztosítottnak annak ellenére, hogy az adós számára hátrányos módosítás esetén felmondási jogot enged és a módosított Hpt. 210. § (5) bekezdés díjmentes felmondási jogot biztosít, mivel a felperes 2009. augusztus 1-jétől hatályos Lakossági Jelzálogkölcsonök 2.12.5. pontja tartalmát a felperes nem csatolta, ezért az előtte nem ismert, így pontosan nem beazonosítható, hogy mit kell érteni a felmondási joggal összefüggésben az

„esetlegesen felmerülő Előtörlesztési költség” alatt. Ezen túlmenően a felmondási jog szabályozása és korlátozása tisztességtelen és nem biztosít reális alternatívát az ügyfél számára. A módosításról való értesítéstől számított 60 napon belül kellene az ügyfélnek tisztáznia, hogy valóban történt-e, mely feltételekben, milyen változás és annak megfelelő-e a felperes módosítása. Az ügyfélnek nincs reális esélye, hogy a módosítás hatályba lépését megelőzően mindezeket elvégezze és a teljes összeget megfizesse, amelynek elmulasztása – akár csak részben is – felmondásának hatálytalanságához vezet. A felperes ugyanakkor a felmondás hatályosulásával azonnal érvényesítheti teljes követelését és biztosítékait, ezért az ő jogai nem sérülnek. A 2009. augusztus 1-jétől 2009. december 31-ig tartó időszakban alkalmazott 1/A/5 számú Almellékletként csatolt szerződésminta rendelkezéseivel kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a világos, áttekinthető szabályozás követelményével ellentétben nem utal az 1/A/4 Almelléklet szerinti általános szerződési feltételekben található, a módosításokkal kapcsolatban az ügyfél számára kedvezőbb és egyéb szabályok bevezetésére. A világos, áttekinthető és átlátható szabályozás érdekében szükséges lenne az ügyfél tájékoztatása, hogy ehhez a témakörhöz kapcsolódóan ott további, számára jelentős szabályok találhatók. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint elfogadható, ha a szerződés a kamat-, költség- és díjváltoztatás tekintetében egységesen az általános szerződési feltételekre, lehetőség szerint a vonatkozó pontok megjelölésével hivatkozik. Sérti viszont az áttekinthetőség elvét, ha a módosítási joggal kapcsolatos egyes rendelkezések a szerződésben, míg mások erre való külön utalás nélkül az általános szerződési feltételekben, vagyis széttagolva találhatók.

A 2010. január 1-jétől december 11-ig tartó időszakban használt 1/A/6 számú Almelléklet szerinti Lakossági Jelzálogkölesönök Általános Szerződési Feltételei rendelkezéseivel kapcsolatban megállapította az elsőfokú bíróság, hogy az 1/A/5 számú Almellékletnél az ítéletben már ismertetett tisztességtelenséget megalapozó okok változatlanul fennállnak.

Az itt vizsgált szerződési feltételekben három új elem van:

- egyrészt a felperes a díjakat, a költségeket, a jutalékokat, azok minimum és maximum értékét is minden évben legfeljebb a KSH által közzétett előző éves fogyasztói árindex értékével jogosult módosítani;
- másrészt külön veszi a kamat és a költség, a díj, a jutalék szabályozását, és csak a kamatokra vonatkozik az ok-lista;
- harmadrészt a kamat, a díj és a költség vonatkozásában egyaránt módosításra jogosító vis maior események bekövetkezése esetén – átmenetileg a zavarok fennállásig – a PSZÁF egyidejű tájékoztatása, valamint az intézkedés nyilvánosságra hozatala mellett.

A díjak, a költségek és a jutalékok új szabályozásánál az elsőfokú bíróság azért nem tudta ezek tisztességességét megállapítani, mivel a felperes mérlegelési joga, hogy a KSH által közzétett előző évi fogyasztói árindex mértékéből mekkora mértéket érvényesít, továbbá sérül(het) az arányosság elve, ha a devizában nyilvántartott költségeket a felperes a forint alapon meghatározott fogyasztói árindex mértékével jogosult módosítani.

A vis maior események bekövetkezése esetére biztosított egyoldalú módosítási jog teljességgel szabályozatlan, átláthatatlan, még a PSZÁF tájékoztatási kötelezettsége mellett is olyan, alapvetően a felperes megítélésétől függő, korlátok nélküli, egyoldalú hatalmasság, melyet a felperes nem tarthat fenn magának.

A 2010. január 1-jétől 2010. december 11-ig tartó időszakra vonatkozó 1/A/7 számú Almelléklet szerinti szerződésminta rendelkezései vizsgálatával kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az egyoldalú módosítás szabályai itt már egységesen kerültek meghatározásra, ezért az az áttekinthetőség szempontjából elfogadható, ugyanakkor az 1/A/6 Almellékletnél az ítéletben kifejtettek ezen szerződésmintákra is irányadó.

A 2010. december 12-től 2012. március 31-ig tartó időszakban alkalmazott 1/A/8 számú Almelléklet szerinti Lakossági Jelzálogkölcsönök Általános Szerződési Feltételei rendelkezéseivel kapcsolatban az elsőfokú bíróság a fogyasztóval kötött lakáscélú hitel- és kölcsönszerződések kivételével a korábbival azonos tartalmú szabályozás tekintetében visszautalt az 1/A/6 számú Almellékletnél kifejtett indokolására.

Az Allianz Bank 2006. október 17-től 2009. augusztus 2-ig tartó időszakban használt 1/B/1 számú Almelléklet szerinti Lakossági Bankszolgáltatások Üzletszabályzatának vizsgálata során az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy nem világos és nem egyértelmű az írásbeli értesítés és a szerződésmódosítás hatályba lépésének időpontja, ezek egymáshoz való viszonya. Ezen túlmenően a 15 napos határidő a felmondási jog gyakorlására nem reális határidő. A szerződési feltétel emellett nem felel meg a szimmetria elvének sem, mivel csak a felperes számára biztosított lehetőségként kezeli az adós javára bekövetkező változások esetén a hitel elemeinek csökkentését. Mindezek mellett a szerződési feltételben alkalmazott kikötések „a pénz- és tőkepiaci feltételek, a jogszabályok és hatósági előírások, valamint a banki üzletpolitika megváltozása” kitételek olyan mértékben általánosak, hogy megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítanak a felperesnek egyoldalú szerződésmódosítási jogot, ezért átláthatatlan, ellenőrizhetetlen és számon kéérésre teljes egészében alkalmatlan. Az ok-listában található banki üzletpolitika megváltozása kifejezetten nem felel meg az objektivitás követelményének sem.

Az Allianz Bank 2006. október 17-től 2009. augusztus 2-ig tartó időszakban használt 1/B/2-3 számú Almellékek szerinti szerződésmintával kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az itt alkalmazott rendelkezések sértik az áttekinthetőség, az egyértelmű, világos megfogalmazás elvét. Összehasonlítva az azonos időszakban alkalmazott Üzletszabályzat rendelkezéseivel, megállapítható, hogy a kamat és kezelési költség módosításának lehetséges okait eltérő módon, eltérő tartalommal szabályozza. Az áttekinthetőséget sérti az is, hogy a szerződésminta csak a kamat és kezelési költség módosítását szabályozza, de nem utal arra, hogy egyéb költségek vagy új díjak és költségek bevezethetőségét tartalmazó szabály található az Üzletszabályzatban, mint ahogy arra sem, hogy az adóst felmondási jog illeti meg ilyen esetekben. Az azonos témakörbe tartozó szabályozás széttagoltan, különböző okiratokban kerül elhelyezésre, ami a világos megfogalmazással nem egyeztethető össze.

Az Allianz Bank 2009. augusztus 3-tól 2009. december 9-ig tartó időszakra vonatkozó 1/B/4 számú Almelléklet szerinti Lakossági Bankszolgáltatások Üzletszabályzatával kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az itt vizsgált rendelkezéseknél szintén nem ismert, hogy mit tartalmaz a szerződés kiegészítése és módosítása a hatályba lépésének időpontját illetően. Az ebben az időszakban 2009. augusztus 1-jétől módosult régi Hpt. 210. § (4) bekezdés szerinti legalább 60 napos értesítési határidőhöz képest az értesítésre vonatkozó 15 napos határidő továbbra sem biztosít reális lehetőséget az adós számára a felmondási jog gyakorlására. A 2009. augusztus

1-jétől módosított Hpt. 210. § (3) bekezdésével, valamint a szimmetria és az arányosság elvével ellentétben az Üzletszabályzat csak egyoldalú módosítási jogról beszél, de nem kezeli kötelezettségként a fogyasztó javára bekövetkező változások érvényesítését és az arányossággal ellentétben olyan kötelezettséget sem, hogy ugyanazon feltétel változása csak egy kamat-, díj- vagy költségelem változását indokolhatja. Ezen túlmenően az ok-lista minden egyes címszava példálózó jellegű, ezért az a tételes meghatározás elvének sem felel meg.

Az Allianz Bank 2009. augusztus 2-től 2009. december 31-ig tartó időszakban alkalmazott 1/B/5 számú Almelléklet szerinti szerződésmintával kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az megtartotta a korábbi szerződésminta szerinti felsorolást és kiegészíti egy további ok-listával, azonban továbbra is példálózó jellegű, nem tételes. Ez azért különösen zavaró és az áttekinthetőség elvét sértő, mert összehasonlítva az azonos időszakban használt Üzletszabályzat ok-listájával, a szerződésben szereplő ok-lista kevesebb tényezőt sorol fel, mint az Üzletszabályzat. Ugyancsak az áttekinthetőséget sérti, hogy a szerződés továbbra is csak az ügyleti kamat és a kezelési költség módosítási lehetőségeit tartalmazza, ugyanakkor az ekkor hatályos Üzletszabályzat a kondíciós lista valamennyi elemére, valamint annak nem csak a módosítására, hanem az egyoldalú kiegészítésére is lehetőséget ad, amelyre a szerződés nem utal.

Az Allianz Bank 2009. december 10-től 2009. december 31-ig tartó időszakban használt 1/B/6 számú Almelléklet szerinti Lakossági Bankszolgáltatások Üzletszabályzatának vizsgálata során az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a részben azonos időszakban hatályos szerződésmintához képest lényegesen más szerződésmódosítási okokat tartalmaz, ami a világos és áttekinthető tartalmú szabályozás követelményének nem felel meg. Egyebekben az 1/B/4 számú Almellékletnél kifejtett hiányosságok változatlanul fennállnak, kivéve, hogy a példálózó jellegű felsorolás csak a pénzügyi feltételek és makrogazdasági környezet címszóhoz tartozóan szerepel.

Az Allianz Bank 2010. január 1-jétől 2010. november 24-ig tartó időszakban alkalmazott 1/B/7 számú Almelléklet szerinti Lakossági Bankszolgáltatások Üzletszabályzatának vizsgálatával kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az lényegében teljes egészében megegyezik az 1/B/6 számú Almellékletben foglaltakkal, azzal az eltéréssel, hogy szerepelnek benne az Üzletszabályzat megismerhetőségének helyei, valamint az Üzletszabályzat kedvezőtlen módosítására vonatkozó 15 napos hirdetményi értesítési mód és az ügyfelet megillető felmondási jog, amelynek változatlanul a módosítás hatályba lépése előtt kell a bankhoz beérkeznie. Mindezekre tekintettel az 1/B/4 számú Almellékletnél kifejtettek változatlanul itt is teljes egészében irányadóak.

A felperes 2010. január 1-jétől 2010. november 24-ig tartó időszakban használt 1/B/8 számú Almelléklet szerinti szerződésmintája az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az áttekinthetőség elvét már kielégíti, mivel az ügyleti kamat és egyéb költségek vonatkozásában az egyoldalú szerződésmódosítás okai tekintetében az Üzletszabályzatra utal. Ugyanakkor az előtörlesztésnél a kölcsönszerződés V/6. pontjára utal, amelynek tartalma nem ismeretes, ezért az elsőfokú bíróság a felmondhatóság elvének való megfelelésegről nem tudott aggálytalan megállapítást tenni. Az ekkor hatályos Üzletszabályzat tartalmára tekintettel továbbra is megállapítható, hogy a szimmetria elvére vonatkozó kötelezettségvállalás nem szerepel a szerződési feltételben. Megjegyezte, hogy a 2010. január 1-jével módosított

Hpt. 210. § (4) bekezdése szerinti díj vagy költség éves emelésének felső határát sem a szerződés, sem az ekkor hatályos Üzletszabályzat nem tartalmazza. Egyebekben az Üzletszabályzatra való utalás miatt az 1/B/4 és 1/B/7 számú Almellékleteknél kifejtettek itt is irányadóak.

Az Allianz Személyi Kölcsön Általános Szerződési Feltételei 2007. május 21-től 2009. május 2-ig tartó időszak 1/C/1 Almellékletének és a 2009. május 3-tól 2009. augusztus 2-ig tartó időszak 1/C/2 Almellékletének vizsgálatával kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapította, hogy ehhez szerződésmintát a felperes nem csatolt, ezért az elsőfokú bíróság nem tudta megállapítani, hogy valóban áttekinthető és az ügyfél számára világos, egyértelmű módon megállapítható-e, hogy az ügyleti kamat, a kezelési költség és az egyéb díjak változásával kapcsolatos feltételek hol és hogyan ismerhetőek meg. Az utalás folytán az ügyfél számára az sem derül ki világosan, hogy a felmondási jog megilleti-e és azt hogyan kell gyakorolnia. Emellett ezen általános szerződési feltételek sem az egyoldalú módosításra okot adó körülmények meghatározása, sem a felmondási ok tekintetében nem egyértelműek, nem világosak és nem áttekinthetőek (3., 8.3. és 8.5 pontok). Nem tartalmaz kötelezettségvállalást a szimmetria elvének megtartására, az adós számára kedvező változások érvényesítésére, továbbá arra sem, hogy az arányosság elvét megtartva történik a módosítás, arra a felperes „a mindenkor piaci viszonyoknak” megfelelően jogosult saját felülvizsgálatának eredményeként. A módosításra okot adó tényezők olyan mértékben általános, nem kellően konkrét megfogalmazásúak, hogy azok alapján az átláthatóság elve sem teljesül, mivel a módosításra okot adó tényezők túl általánosak, abból a fogyasztó számára nem ismerhető meg, hogy mi minden és hogyan befolyásolhatja a szerződéskor kikötött hiteldíj elemeinek emelkedését, és annak a tényleges módosítás indokoltságának ellenőrzését sem teszi lehetővé.

Az Allianz Személyi Kölcsön Általános Szerződési Feltételei 2009. augusztus 3-tól 2010. november 24-ig tartó időszakban alkalmazott 1/C/3 számú Almellékletében az 1/C/1 számú Almellékletben foglaltakhoz képest a kikötés 3. és 8. pontja közötti ellentmondás és zavarosság megszűnt. Ugyanakkor a 8. pont tovább utal az Üzletszabályzatnak az „egyoldalú módosításhoz kapcsolódó okeltár” című pontjában foglaltakra. A felperes által ismertetett személyi kölcsönökre vonatkozó szerződési szerkezet folytán elfogadhatatlan a különböző általános szerződési feltételek közötti továbbutalási módozat, ami az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeit illetően az áttekinthetőség követelményét sérti. A példalozó ok-lista, az arányosság és a szimmetria elvének meg nem felelő szabályozás itt is fennáll, ezért az elsőfokú bíróság visszautalt az 1/B/4, 1/B/6 és 1/B/7 számú Almellékleteknél már kifejtett indoklására. Ezt követően az elsőfokú bíróság valamennyi Almellékletre vonatkozó megállapítást tett az átláthatóság elve szempontjából.

Az átláthatóság elve főként az ok-listával szembeni azon elvárás, hogy a fogyasztó abból a szerződéskötés során megismerhesse, felmérhesse a megjelölt okok változásából keletkező többlet-kötelezettsége indokait, mechanizmusát, annak lehetséges mértékét és utóbb a tényleges módosításkor ellenőrizni tudja annak indokoltságát.

E körben a legfontosabb, hogy a módosításra okot adó tényezők olyan módon kerüljenek meghatározásra, hogy abból a fogyasztó számára megismerhető legyen, hogy mi minden és hogyan befolyásolhatja a szerződéskötéskor kikötött hiteldíj elemek emelkedését. A pénzügyi, bankszakmai ismeretekkel nem rendelkező fogyasztó számára ezért szükséges, hogy az alkalmazott szakmai kifejezésekhez egy

alapvető szintű magyarázat kapcsolódjon arról, hogy az adott tényező alatt mit kell érteni, hogyan és miért befolyásolja a hiteldíj mértékét, adott esetben arról hogyan tájékozódhat.

Megállapította az elsőfokú bíróság, hogy a felperes által az egyes ok-lista elemekhez adott értelmező, magyarázó előadásai a becsatolt 1/A Almeléklet fogalom meghatározásainál semmit nem tartalmaznak, az 1/B és 1/C Almelékleteknél pedig be sem csatolta azokat.

Az sem derül ki sok esetben, hogy a fogyasztó kötelezettségeit befolyásoló tényezők, azok változása hol ismerhető meg vagy konkrétan mit kell alatta érteni. A felperes által hangsúlyozott hitelintézeti és jelzáloglevelek minősítése esetében (eltekintve attól, hogy ezen tényező évekig nem is szerepelt ok-listáiban) nem lehet tudni a szerződésből, hogy melyik hitelminősítő intézet besorolása számít – figyelemmel arra, hogy legalább 3 nagy hitelminősítő intézmény van – és azt sem, hogy ez hol ismerhető meg. A szintén kiemelt országkockázati besorolásnál ugyancsak nem lehet tudni, hogy melyik minősítő számít, hol lehet megismerni annak aktuális minősítését. Ezen túlmenően túl általános és pontatlan okokat tartalmaz, például a jegybanki alapkamat alatt sok esetben a fogyasztók a CHF alapú kölcsönnél a svájci jegybanki alapkamatot értik, míg az éven túli állampapírok hozama is több variációt (pl. 5 éves, 10 éves stb.) jelenthet. Mindezek mellett az adott tényezők „emelkedése” vagy „változása” vagy „romlása” kifejezésekből nem lehet megállapítani, hogy ez milyen szempontok alapján állapítható meg. Eltekintve attól, hogy nem rögzítik a kiindulási értékeket, az sem állapítható meg, hogy a fordulónap vagy ügyleti évhez kötött módosítás időpontjában mit vesznek figyelembe: az aznapi aktuális értéket vagy a periódus átlagát, és azt mihez viszonyítják. Mivel a rendes üzleti kockázat körébe eső változások nem háríthatók át, így szükséges lenne egy minimális kiigazítási mérték meghatározása, amely alatt nem módosíthat sem a fogyasztó hátrányára, sem előnyére. Nem kezeli továbbá kötelezettségként, hogy az egyes módosítások alkalmával közölje, hogy az adott típusú hiteldíj elem módosítására konkrétan az ok-lista melyik tényezőjének vagy tényezőinek, milyen arányú változása miatt történt az emelés vagy csökkentés, így az adós számára teljesen ellenőrizhetetlen és átláthatatlan a módosítási jog gyakorlása.

A fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az ok-listák – függetlenül attól, hogy kétség kívül valóban tartalmaznak objektív és tényleges módosítási okokat –, az átláthatóság követelményének nem felelnek meg.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a felperes nem tudta megdönteni a keresete tárgyává tett általános szerződési feltételei és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési kikötései vonatkozásában a tisztességtelenség vélelmét, ezért a keresetet elutasította.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes és az alperes is nyújtottak be fellebbezést.

A felperes fellebbezésében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatásával a keresetének történt helyt adást és az alperes első- és másodfokú perköltség viselésére való kötelezését.

Elsődlegesen indítványt terjesztett elő a per felfüggesztésére az ítélet meghozatalát követően felmerült azon új tényre, hogy a Törvény alapján indult más perekben a bíróság a felperes keresetének II. pontjában és a jelen fellebbezés III. pontjában foglalt indokokkal részben megegyező okból az Alkotmánybírósághoz fordult, kérve a

Törvény vagy a Törvény egyes rendelkezései Alaptörvénybe ütközésének megállapítását.

Az elsőfokú eljárás során benyújtott, az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére irányuló indítványát a fellebbezésében teljes mértékben fenntartotta, amely szerint a Törvényben foglalt rendelkezések alapját képező 2/2014. PJE határozat alaptörvény-ellenes, mivel abban a Kúria az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében lefektetett hatalommegosztás elvét sértve jogot alkotott. A Törvény közjogilag érvénytelen, mivel az Alaptörvény E) és Q) cikkeiben foglalt rendelkezések nem kerültek megtartásra a Törvény megalkotása során. A Törvény egyértelműen visszaható hatályú jogalkotást valósít meg, ezáltal az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság és ennek elemeként a jogbiztonság követelményét súlyosan sérti. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság és normavilágosság elvének sérelmére vezet a Törvény „kétséges” tárgyi hatálya is. A tisztességtelenség vélelme egyértelműen nem áll be a 2010. január 1. napját követően fogyasztói kölcsönszerződések körében kötelezően alkalmazott kikötésekre, mivel azok jogszabályon alapuló kikötések, ennek ellenére a Törvény hatálya ezen szerződésekre is kiterjed, ezért megállapítható, hogy a Törvény önellentmondó, nem világos.

A Törvény hatályba lépésére biztosított, kifejezetten rövid határidő a jogszabály alkalmazására szükséges kellő felkészülési idő biztosítására vonatkozó elvet, ezáltal az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét sérti. A Törvény az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközik, mivel a Törvény által az egyes szerződések között tett különbségtétel indokolatlan, aránytalan és szankciós jellegű. A Törvény 6. fejezetében tárgyalt eljárási szabályok (4. § (1) bekezdés, 8. § (1) bekezdés, 10. § (3)-(4) bekezdés, 11. § (2) bekezdés) sértik a polgári eljárás garanciáit, ezáltal az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság, a 26. cikk (1) bekezdésében foglalt bírói függetlenség és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás elvével ütköznek.

Mindezekre tekintettel kérte a per tárgyalásának felfüggesztését, és a teljes Törvény Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, E) és Q) cikkeivel, XV. cikk (2) bekezdésével, illetve a Törvény 4. § (1) bekezdése, 8. § (1) bekezdése, 10. § (3) és (4) bekezdései, valamint 11. § (2) bekezdése Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, 26. cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével összhangban történő vizsgálatának kezdeményezését az Alkotmánybíróságnál.

Fenntartotta az elsőfokú eljárás során előterjesztett, az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárása kezdeményezésére irányuló indítványát és kérte az ítéletábrát, hogy a Pp. 155/A. §-a alapján a jelen eljárást függeszse fel és a keresetben meghatározott kérdések tekintetében az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezze.

Érdemben arra hivatkozott, hogy az ítélet kiindulási alapja alapvetően téves és önellentmondó, ugyanis a bíróságnak a Törvény értelmezése és alkalmazása körében két lehetősége van: vagy kizárólag a Törvény 4. § (1) bekezdését veszi figyelembe a kereset elbírálása során, vagy a Törvény 4. § (1) bekezdését a vonatkozó teljes jogszabályi környezettel összefüggésben és összhangban vizsgálja. Arra azonban nincs lehetőség, hogy a releváns jogszabályok közül egyes jogszabályokat figyelembe vegyen, míg más rendelkezéseket figyelmen kívül hagyjon. Az elsőfokú bíróság álláspontja azért is téves, mert a felperes által hivatkozott Hpt. szabályozás kifejezetten

a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződések tisztességtelensége körében értékelhető szempontokat is tartalmaz. Az említett szempontok figyelembevétele álláspontja szerint a tisztességtelenség vizsgálata során eljáró bíróság kötelessége, amit az elsőfokú bíróság elmulasztott. Mindez arra utal, hogy az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétben a tisztességtelenség vizsgálata során nem mellőzhető a Hpt. rendelkezéseinek az adott időállapot szerinti figyelembevétele, melyet az elsőfokú bíróság alaptalanul mellőzött. Az elsőfokú bíróság által alkalmazott módszer és a törvény rendelkezéseinek visszaható hatályú alkalmazási „kötelezettsége” szükségszerűen vezetett jogsértő ítélet meghozatalához. Ennek megfelelően az ítélet jogszabálysértő lehet abból a szempontból, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésétől eltérő követelmények megtartása miatt a keresetet elutasította vagy a felperesre vonatkozó ágazati jogszabályok összességét a kereset elbírálása során egyáltalán nem értékelte.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróságnak a pénzügyi intézményeket jogosító és kötelező különös jogszabályokat a döntés meghozatalánál figyelembe kell vennie. E körben nyomatékosan utalt arra, hogy a jelen per tárgyát képező egyoldalú szerződésmódosítási jog nem az általános polgári jogi szabályok alapján, hanem a felperesre irányadó régi Hpt. 210. §-ában foglalt felhatalmazásból fakadóan került kikötésre, ezért a tisztességességének vizsgálata során a Hpt. rendelkezéseinek fokozott jelentősége van. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt alapelvekhez vezető kúriai döntéseknek csak azokat a részeit, és csak olyan mértékben vette figyelembe, amikor és amilyen mértékben azok a kereset elutasításához vezető érvrendszerét alátámasztották. Ismételten hangsúlyozta, hogy a jelen perben különösen jelentősége van a kölcsönjogviszony olyan jellemzőinek, mint annak hosszú távú volta, vagy a hitelező kockázatvállalásának mértéke, illetve az olyan hitelező személyének is, aki részére külön törvények speciális jogosultságokat is biztosítanak.

Az ítélet indokolása hiányos, mivel a felperesi kikötéseket csak öt szempont alapján vizsgálta, az nem terjedt ki a Törvény 4. § (1) bekezdés b)-d) pontjaiban való kikötések megfelelésére.

Az ítéletnek a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti egyes elvekkel kapcsolatos álláspontját sem osztotta.

A felperes az egyértelmű és érthető megfogalmazással kapcsolatban vitatta, hogy az általa használt pénzügyi, közgazdasági fogalmak a fogyasztó számára ne lennének beazonosíthatóak és azokból a szerződéses terhek várható alakulására ne lehetne következtetni, mivel a fogyasztótól is elvárt, hogy a számára kiemelt jelentőséggel bíró, hosszú távú elköteleződést jelentő szerződés megkötése előtt körültekintően tájékozódjék. Sérelmezte, hogy ezen elv lényegében együtt került értékelésre az átláthatóság elvével, ami téves következtetéseket eredményezett.

Az arányosság elve körében az elsőfokú bíróság ítéletében tett megállapításával lényegében kizárja, hogy a változó kamatozású kölcsönszerződések bármilyen körülmények között tisztességesnek minősüljenek.

Az átláthatóság elvének való megfeleléssel kapcsolatos döntés iratellenes, mivel a peresített kikötések minden esetben tartalmazták az ok-listát mint a többletkötelezettség indokainak felsorolását, a kamat-, költség- és díj módosítására irányuló eljárást, vagyis hogy a kamat, költség és díj kizárólag a fordulónapon és kizárólag a Hirdetményben meghatározott mértékben változtatható és a fogyasztók számára mindenkor elérhető Hirdetményben a kamat, költség, díj mértéke is rögzítésre került. Szükségszerűen el kell választani a fogyasztó számára biztosított átláthatóságot

azoktól a szakmai elvárásoktól, amelyek az árazást befolyásolják és alakítják. A felperes szerződési feltételei azáltal biztosították az átláthatóságot a fogyasztók számára, hogy a kamat (díj) módosulását kizárólag a kamatperiódus fordulónapjától és a havonta közzétett, mindenki számára mindenkor elérhető Hirdetményben meghatározott (abból pontosan kikereshető) mértékre tette lehetővé. Mivel a kamatperiódus a perbeli esetben legalább hat hónap volt, a fogyasztók nagy eséllyel mindig előre és pontosan láthatták a rájuk váró módosulás mértékét. Így a gazdasági következmények is mindenkor nyomon követhetők és kiszámíthatók voltak számukra. Az elsőfokú bíróság azonban ezt a tényt tévesen egyáltalán nem értékelte. Ugyancsak tévesen értékelte az elsőfokú bíróság az általa hivatkozott Kockázatfeltáró Nyilatkozat szerepét is. Ezzel a nyilatkozattal a szerződéskötés időpontjában előreláthatatlan kockázatot kezelte, ezért téves az az elsőfokú bíróság által kifejtett álláspont, amely a Kockázatfeltáró Nyilatkozatot kéri számon, illetőleg egyáltalán számon kéri az ismeretlen jövőbeli kötelezettség gazdasági hatásainak prognosztizálását.

Az ítéletnek az előtörlesztési jog és a felmondási jog jellegére vonatkozó polgári jogi szempontú megállapításait nem vitatta, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a felperes szakosított hitelintézet, amelynek tevékenységét elsősorban a Jht. szabályozza, ami kifejezetten korlátozta a felperes által nyújtott kölcsönök lejárat előtti visszafizetését, az előtörlesztést. Érthetetlen ezért az ítélet felmondási jog biztosítására vonatkozó elvárása, mivel ha a jogalkotó a szerződés teljesítéssel történő idő előtti lezárását sem kívánta a fogyasztók számára megengedni, akkor a felmondási jog biztosításának kötelezettsége a felperes vonatkozásában értelmezhetetlen.

A szimmetria elvének való megfelelés körében álláspontja továbbra is az, hogy tisztességtelennek e vonatkozásban kizárólag az a kikötés minősülhet, amely egyoldalú, vagyis csak arra biztosít lehetőséget, hogy a felperes javára bekövetkező változások kerüljenek érvényesítésre. A felperesi kikötések azonban egyrésztől vagy a kamat, díj és költség megváltoztatásának jogát biztosították, amely változás pozitív és negatív irányú is lehet, vagy a szimmetriára vonatkozó előírást a régi Hpt.-ben írtak szerint biztosították. Az ítélet megállapításával szemben ezért egyoldalú lenne az a kikötés, amely a kamat, díj és költség csökkentését kötelezővé teszi, míg emelését lehetőségként rögzíti.

Az alperes a fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítélete indokolásának az 57-58. oldalon található – általa megjelölt – része megváltoztatását, továbbá az indokolás 57. oldal utolsó és 58. oldal első bekezdései mellőzését, valamint a felperes másodfokú perköltségben történő marasztalását kérte

Arra hivatkozott, hogy – figyelemmel a jogszabályi háttérre, illetve a kereset és ellenkérelem kereteire – a kereshetőségi jog hiányában érdemben nem vizsgált szerződéses kikötésekre, azok tartalmára vonatkozó megállapítást az ítélet nem tehet. Erre tekintettel az indokolás implicite sem utalhat arra, hogy a kérdéses rendelkezések (esetlegesen) érvényesek. Álláspontja szerint az indokolás megfogalmazása során az elsőfokú bíróság nem léphet túl azon, hogy rögzíti: miután a jogszabályi rendelkezésekre tekintettel nem foglalt állást a kérdésben, a jelen perben a kereshetőségi jog hiánya miatt nem vizsgált rendelkezéseknek sem az érvényessége, sem az érvénytelensége nem állapítható meg. Mindez azt jelenti, hogy az indokolás túllép a jogszabályi kereteken.

A felperes az alperes fellebbezésére tett fellebbezési ellenkérelmében – annak tartalma alapján – az alperesi fellebbezéssel érintett rész vonatkozásában az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte.

Arra hivatkozott, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése világosan rögzíti, hogy az abban foglalt vélelem hatálya alá kizárólag az egyoldalú kamat-, költség- és díjmelést lehetővé tevő szerződéses kikötések tartoznak, azaz csak az ilyen tartalmú szerződéses kikötések tisztességességének megállapítását kérhette. Az elsőfokú bíróság az ítéletében nem nyilvánította érvényessé a peresített szerződéses rendelkezések egyetlen pontját sem, csak utalt arra, hogy a szerződéses rendelkezésekben található azon kikötések, amelyek nem tartoznak a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti vélelem hatálya alá, jelen eljárásban nem vizsgálhatóak.

Az ítéletnek a Pp. 213. § (1) bekezdése alapján ki kell terjednie a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság megjelölte azon szerződéses kikötéseket, amelyek nem tartoznak a Törvény hatálya alá és amelyekről érdemben nem is dönthetett. Az ítélet megfogalmazása világos, nem utal arra, hogy a kikötések érvényesek lennének, mivel annyit rögzíti, hogy a kereset elutasítása azok érvénytelenségét nem eredményezi. Ez a magyar nyelv szabályai szerint azt jelenti, hogy a kérdéses kikötések vagy érvényesek, vagy érvénytelenek, ez azonban kizárólag érdemi vizsgálatot követően dönthető el.

Az alperes fellebbezése a kereshetőségi jog fogalmának téves értelmezésén alapul. Álláspontja szerint a kereshetőségi jogot jelen perben a Törvény 6. § és 4. § (1) bekezdésében rögzítettek alapozzák meg, az egyéb, a keresetben bármely okból szereplő kikötéseket az elsőfokú bíróság semmilyen szempontból nem vizsgálhatta. Érthetetlen és megalapozatlan az ítélet implicit tartalmára, valamint az indokolás jogszabályai kereteken túlterjeszkedő voltára történő, egyebekben alá nem támasztott alperesi előadás.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében – a fellebbezésével nem érintett részében – az ügy érdemét tekintve kérte az elsőfokú bíróság ítéletének teljes egészében történő helybenhagyását és a felperes perköltségben való marasztalását; továbbá a felperesnek a per tárgyalásának felfüggesztésére vonatkozó indítványa, az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése és az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatására irányuló indítványok mellőzését.

Álláspontja szerint a Pp. 155/B. § (1) bekezdése alapján a felperes által hivatkozott felfüggesztés, illetve alkotmánybírósági eljárás kezdeményezés nem ad alapot a jelen per felfüggesztésére az említett eljárásokra figyelemmel. Ugyan a felperes nem tett ilyen tartalmú előadást, de egy másik per – még amennyiben a jogi alapja azonos is – nem minősíthető a per előkérdésének, ezért felfüggesztésre a felperes által felhozott okból a Pp. 152. §-a alapján sem kerülhet sor.

A felperesnek az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére előterjesztett indítványában megismétli az elsőfokú eljárás során tett előadását. Ezzel kapcsolatos álláspontja változatlan, sem a 2/2014. PJE határozat, sem a Törvény nem ütközik az Alaptörvénybe. A jogegységi határozat önmagában nem közvetlen alapja az eljárásnak, mivel a peres eljárás a Törvény rendelkezésein alapul. A felperes érvelése azért is megalapozatlan, mivel a hatalommegosztás elve nem sérült. Megalapozatlan a Törvény közjogi érvénytelenségével kapcsolatos felperesi álláspont is, mivel a Törvény tervezete a 98/415/EK tanácsi határozatnak megfelelően az Európai Központi Bank számára bejelentésre és megküldésre került. Semmi nem állapít meg

jogkövetkezményt arra az esetre, ha a konzultáció tekintetében valamilyen hiányosság merülne fel, illetve arra sem, ha az adott tagállam úgy fogadná el az Európai Központi Banknak korábban bejelentett jogszabályt, hogy az nem tükrözi mindenben az Európai Központi Bank állásfoglalását. A felperesnek a jogalanyiség sérelmével kapcsolatos előadásai körében hivatkozott az 1. számú ellenkérelméhez csatolt A/2 számú melléklet 10. fejezetében írt érvelésére, amelyet változatlanul fenntartta.

A felperesnek az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránt előterjesztett indítványával kapcsolatban változatlanul fenntartotta az elsőfokú eljárás során tett azon nyilatkozatát, hogy nincs közvetlenül alkalmazandó európai uniós jogi norma, ezért álláspontja szerint a felperesi indítvány nem megalapozott. Ezen túlmenően az elsőfokú eljárásban ezzel kapcsolatban előterjesztett nyilatkozatait teljes egészében fenntartotta.

Érdemben arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a helyes logika mentén haladva, a bizonyítékok okszerű mérlegelésével, helytálló következtetéssel hozta meg a döntését. A felperes fellebbezése azért megalapozatlan, mert az elsőfokú bíróság ítélete nem ellentmondó és nem következtelen, az ítélet indokolása nem hiányos, továbbá az ítélet indokolása érdemben helyes.

A felperesi állásponttal szemben hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság a kereset tárgya és a per eldöntése szempontjából releváns jogszabályokat és bírósági joggyakorlatot vette figyelembe, nem pedig azokat, amelyek álláspontját alátámasztják.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása az ítéletben kifejtetteken túlmenően azért sem hiányos, mert a felperes a fellebbezésében is elismerte, hogy a Törvény 11. § (2) bekezdése alapján elegendő, ha egy kikötés egyetlen 4. § (1) bekezdés szerinti feltételnek nem felel meg.

Az elsőfokú bíróság a Törvényben rögzített elvekkel kapcsolatban részletesen indokolta álláspontját általánosan és az egyes szerződéses időállapotokkal kapcsolatban is. Fenntartotta az 1. számú ellenkérelem A/2 számú melléklet 2. pontjában ezzel kapcsolatban kifejtett álláspontját.

Megállapította a másodfokú bíróság, hogy a fellebbezések nem alaposak.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelmek és ellenkérelmek korlátai között bírálta felül, jogorvoslati kérelem hiányában nem vizsgálta a felperes másodlagos keresetét – az egyes szerződéses kikötések tekintetében a részleges érvénytelenség szabályainak alkalmazását – elutasító rendelkezést.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és megalapozott jogi indokolással utasította el a felperesnek a keresethez csatolt deviza alapú fogyasztói hitel- vagy kölcsönszerződéseinek részévé váló egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő általános szerződési feltételei és egyedileg meg nem tárgyalt szerződésmintákban alkalmazott szerződéses kikötései tisztességeségének megállapítására irányuló keresetét.

A másodfokú bíróság elsődlegesen – a felperes fellebbezésének megfelelően – a per felfüggesztésére, az Alkotmánybíróság és az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezésére irányuló indítványokat vizsgálta.

A felperes a fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalát követően azon új tényre hivatkozással is kérte a per tárgyalásának felfüggesztését, hogy más perekben (Eger és Vidéke Takarékszövetkezet, OTP Bank Nyrt. és OTP Jelzálogbank Zrt., valamint OTP Ingatlanlízing Zrt. által indított perek) az elsőfokú bíróság az Alkotmánybírósághoz fordult a Törvény vagy a Törvény egyes rendelkezései Alaptörvénybe ütközésének megállapítását kérve.

A felperes ezen kérelme kapcsán konkrét jogszabályhelyet nem jelölt meg, a másodfokú bíróság álláspontja szerint – annak tartalma alapján – ez a Pp. 152. § (2) bekezdése lehet, amely szerint a bíróság a tárgyalást akkor is felfüggesztheti, ha a per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában más polgári per vagy a bíróság hatáskörébe tartozó más polgári eljárás már folyamatban van.

A fenti törvényi rendelkezésből következően a tárgyalás felfüggesztésére csak akkor kerülhet sor, ha van olyan előzetes kérdés, amelynek tárgyában más polgári per vagy bíróság hatáskörébe tartozó más polgári eljárás már folyamatban van. Az a körülmény – ahogy arra az alperes a fellebbezési ellenkérelmében maga is hivatkozott –, hogy más első fokon folyamatban lévő perekben a bíróság az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte a Törvénnyel kapcsolatban, nem ad alapot a jelen per tárgyalásának felfüggesztésére, mivel ez nem minősül más polgári pernek vagy a bíróság hatáskörébe tartozó polgári eljárásnak. Ezen túlmenően nem kötötte a Fővárosi Ítéltáblát más bíróság döntése a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 4. § (1) bekezdése alapján.

Mindezekre tekintettel a felperes kérelmét elutasította.

Osztva az elsőfokú bíróság álláspontját, alaptalannak találta a másodfokú bíróság és ezért mellőzte a felperesnek a Pp. 155/B. §-ára alapított, az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése és ezzel egyidejűleg a per tárgyalásának felfüggesztésére irányuló kérelmét.

A 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése szerint, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk. (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.

A szabályozás szerint a bíróság az Alkotmánybíróság eljárását akkor kezdeményezheti, ha azt észleli – akár bármelyik peres fél indítványa alapján, akár hivatalból –, hogy az általa a jogvita elbírálásánál alkalmazott jogszabály alaptörvény-ellenes.

A másodfokú bíróság a Törvény alkalmazása során, sem a felperes által megjelölt okok miatt, sem hivatalból nem észlelt alaptörvény-ellenességet, sem azt, hogy nemzetközi szerződésbe ütközne.

Az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá az egységes bírói gyakorlatra e körben, hogy ezen álláspontját nem kell részletesen megindokolnia, mivel a jogszabály alkotmányosságának vizsgálata és értékelése nem tartozik a polgári bíróság hatáskörébe (BH 1994/448).

Nem találta megalapozottnak a másodfokú bíróság sem az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése és ezzel egyidejűleg a per tárgyalásának

felfüggesztésére irányuló felperesi indítványt, e körben is érdemben helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság.

A fellebbezés kapcsán rámutat arra, hogy a Pp. 155/A. § (1) bekezdése szerint a bíróság az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását az Európai Közösséget létrehozó szerződésben foglalt szabályok szerint kezdeményezheti. Az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatalra többek között a közösségi jog értelmezése körében kerülhet sor.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy a felperes által feltenni kért kérdések nem indokolták az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését, mivel a törvény alkalmazása során nem merült fel közösségi jog alkalmazásának, illetve értelmezésének szükségessége, mert nincs a jelen perben közvetlenül alkalmazandó vagy közvetlenül érvényesülő uniós jogi szabály.

A másodfokú bíróság rámutat arra, hogy fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt feltételek tisztességtelenségére vonatkozó rendelkezések (régii Ptk. 209. §, 209/A. §, 209/B. §) részben uniós irányelvek átültetése folytán kerültek a magyar jogrendszerbe, alkalmazásuk már a Törvény megalkotása előtt igényelte az uniós szabályok értelmezését az Európai Unió Bírósága részéről az EUMSZ 267. cikke szerint. Az 1997. évi CXLIX törvény, a 2006. évi III. törvény, a 2009. évi XXXI. törvény az Irányelv céljainak megvalósítása érdekében módosította a régi Ptk.-t, a magyar bíróságok által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárások érintették az Irányelv és a régi Ptk. vonatkozó módosításait. A régi Ptk.-nak az Irányelv rendelkezéseivel és céljaival összhangban történő, egységes értelmezéséhez és alkalmazásához fűződő társadalmi érdek fontosságát felismerve került megalkotásra a 2/2011. PK vélemény a fogyasztói szerződések érvényességével kapcsolatos egyes kérdésekről, a 3/2011. PK vélemény a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos közérdekű kereset elbírálásának egyes kérdéseiről, és ebbe a folyamatba illeszkedik a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről, majd a jogegységi határozatok. Az Európai Bíróság 2014. április 30-án meghozott C-26/13. számú ítélete iránymutató megállapításokat tartalmazott a 6/2013. PJE határozattal el nem döntött jogkérdéseket illetően, amelyre figyelemmel hozta meg a Kúria a 2/2014. PJE határozatát, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltétel átláthatóságának követelményére, a különmemű árfolyamok kikötésére.

A Fővárosi Ítéltábla kifejti e körben azt is, hogy az Irányelv (4) és (14) preambulum-bekezdései a tagállamok feladatákként jelölik meg annak biztosítását, hogy a fogyasztókkal kötött szerződések ne tartalmazzanak tisztességtelen feltételeket, a (21) preambulum-bekezdés a tagállamok köteletségének nevezi az arról való gondoskodást, hogy ne alkalmazzanak tisztességtelen feltételeket az eladó vagy a szolgáltató fogyasztóval kötött szerződéseiben, de ha a szerződés mégis tartalmaz ilyen feltételeket, akkor azok ne legyenek kötelező érvényűek a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is kötelezze a feleket. A (24) preambulum-bekezdése szerint a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

Ezt követően rendelkezik az 1. cikk az Irányelv céljáról, a szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó tagállami rendelkezések közelítéséről. A 6. cikk (1) bekezdése a tagállamok nemzeti jogszabályainak rendelkezéseire bízta annak szabályozását, hogy miként nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra a tisztességtelen feltételek. A 7. cikk (1) bekezdése azt a tagállami kötelezettséget nevesíti, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek megszüntetésére.

Az Irányelv tehát a tisztességtelen feltételekre vonatkozó tagállami szabályozás egységesítését célozta úgy, hogy tagállami kompetenciában hagyta a megfelelő és hatékony eszközök megteremtését, az erre vonatkozó szabályozói környezet megalkotását. Az Európai Unió Bírósága a C-472/11. számú ítéletében kimondta, hogy az Irányelv 6. cikkének (1) bekezdése azt követeli meg a tagállamoktól, hogy az ilyen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve; a jogalanyok uniós jogból származó jogainak a védelmét biztosító bírósági eljárási szabályok a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak.

Rámutat a másodfokú bíróság az Európai Unió Bíróságának jogértelmező gyakorlata sajátosságára és jelentőségére, amely megjelent a C-92/11. számú ítéletben is. Ezen határozatában a Bíróság kimondta, hogy állandó ítélkezési gyakorlata szerint azon értelmezés, amelyet az EUMSZ 267. cikk alapján ráruházott hatáskör alapján valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejt, megmagyarázza és pontosítja a szabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna. Az így értelmezett szabályt a bíróságok alkalmazhatják, és azt alkalmazniuk kell az értelmezés iránti kérelemről határozó ítélet előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is.

Mindezekből következik, hogy a Törvény szabályozása az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tisztességtelenségével kapcsolatban megfelel az Irányelv (21) preambulum-bekezdésében és 6. cikk (1) bekezdésében foglalt előírásnak, hogy a tisztességtelen feltételek – a nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint – nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, a szerződés egyebekben változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket, mivel teljesíthető az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó tisztességtelen feltétel kihagyásával (Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.558/2014/6.).

A felperesnek az Európai Unió Alapjogi Charta által meghatározott cikkeinek vizsgálata körében előterjesztett Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljáráskezdeményezése iránti kérelme sem teljesíthető, mivel az Európai Unió Alapjogi Chartája jelen eljárásban nem alkalmazható. Az Európai Unió Alapjogi Charta az unió intézményeit, szerveit és hivatalait kötelezi, a tagállamokra csak akkor kötelező, ha az állam az unió jogát hajtja végre. Jelen esetben azonban nem erről van szó, mivel a Törvény nem az Irányelvnek vagy más uniós aktusnak az átültetését szolgálja.

Érdemben megállapította a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság ítélete teljes egészében megfelel a Pp. 221. § (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek és a Törvény 6. §-a alapján benyújtott keresetet bírálta el. Az elsőfokú bíróság ítélete a felperes fellebbezésben tett állításával szemben nem önellentmondó és nem következtelen.

A Törvény 4. § (1) bekezdése megdönthető vélelmet állít fel a fogyasztói kölcsönszerződés részévé váló általános vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételként meghatározott egyoldalú kamat-, költség- és díjmelést lehetővé tevő szerződési kikötés tisztességtelenségére. Ez a vélelem a pénzügyi intézmény által bíróság előtt megdönthető a Törvényben szabályozott eljárás keretében, amelynek során a Törvény 11. § (1) bekezdése alapján a bíróság az eljárásban kizárólag azt vizsgálja, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdés szerint tisztességes-e. Mindez pedig azt jelenti, hogy jelen perbeli jogvita elbírálása során kizárólag ezt a Törvényt kell alkalmazni, a szerződéses kikötés tisztességessége csak a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek alapján vizsgálható. Erre tekintettel a felperes állításával szemben a Hpt.-ben lévő – a szerződések tisztességtelensége körében értékelhető – szempontok figyelembevételére és ennek alapján a vizsgálat lefolytatására nincs lehetőség.

A felperes fellebbezésben tett állításával szemben a kölcsönjogviszonynak általa hivatkozott jellemzői jelen perben nem vizsgálhatóak, mivel nem a fogyasztó és a bank közötti egyedi szerződést kell értékelni, hanem a Törvény által meghatározott időszakban a pénzügyi intézmény általános szerződési feltételeit és – egyedileg meg nem tárgyalt – szerződésmintáit.

A Törvény 4. § (1) bekezdése konjunktív feltételeket ír elő az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés tisztességességére, amiből következően – a Törvény 11. § (2) bekezdése alapján – egynek a hiánya is a kikötés tisztességtelenségéhez és a kereset elutasításához vezet. A felperes a fellebbezésében maga is elismerte, hogy a Törvény 11. § (2) bekezdése alapján a kereset elutasításához elegendő, ha egy kikötés egyetlen 4. § (1) bekezdése szerinti feltételnek nem felel meg.

Ezért, amennyiben megállapítható a Törvény 4. § (1) bekezdésében előírt körülmények egyikének a sérelme a per tárgyává tett kikötések tekintetében, akkor irreleváns és szükségtelen a további törvényi feltételek vizsgálata.

Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása nem hiányos, mivel nem kell a kikötéseket a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott valamennyi feltétel alapján megvizsgálnia.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott elvek közül először a szerződéses kikötések átláthatóságát, továbbá egyértelmű és érthető megfogalmazását kell vizsgálni ezen elvek alapvető és kiemelkedő jelentőségére tekintettel, továbbá ezt támasztja alá a logikai sorrend is.

Az elsőfokú bíróság a kereset elbírálása körében maga is az átláthatóság vizsgálatát tartotta a legfontosabbnak, mivel valamennyi általános szerződési feltételre és szerződésmintában szereplő kikötésre vonatkozóan tett megállapításokat ezen elv szempontjából, ugyanakkor a felperes két termékét az általa lebontott időszakokra vonatkozóan külön is vizsgálta az átláthatóság elve szempontjából. A másodfokú bíróság teljes egészében egyetértett az elsőfokú bíróság jogi indokaival és érveivel, azokat kiegészíteni nem kívánja.

Az átláthatóság körében az elsőfokú bíróság döntése nem iratellenes, mivel ezen elv teljesüléséhez nem elegendő az aktuális kamat Hirdetményben történő közzététele.

Rámutat továbbá a másodfokú bíróság, hogy a szerződéses feltételek világosságának és érthetőségének kérdésével, az Irányelv 5. cikkében foglalt rendelkezés értelmezésével, az Európai Unió Bírósága több ítéletében foglalkozott.

A C-92/11 számú ítéletben leszögezte a bíróság, hogy az egyoldalú kiigazítást lehetővé tevő szabványfeltételnek meg kell felelnie a jóhiszeműség, az egyensúly és az átláthatóság Irányelvben támasztott követelményeinek; alapvető jelentőséggel bír, hogy a szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak megváltoztatásának indokát és módját átlátható jelleggel úgy tünteti-e fel, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa a díjak esetleges módosítását, amelyet nem egyenlít ki önmagában az, hogy a fogyasztókat a szerződés teljesítése során megfelelő időben előre tájékoztatják az ármódosításról, illetve a szerződés felmondásához való jogokról.

A C-26/13 számú ítéletben azt mondta ki, hogy a világosság és érthetőség követelménye minden esetben, az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése alá tartozó feltételek esetén is, alkalmazandó. Megállapította továbbá, hogy az átláthatóságnak az Irányelv szerinti követelményét kiterjesztő módon kell érteni, az nem korlátozható kizárólag a szerződési feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, mivel a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerhesse a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Az adott kikötés tartalmához kapcsolódó mechanizmust, annak konkrét működését és a többi feltételben írt mechanizmussal való viszonyát a szerződésnek átlátható jelleggel kell feltüntetnie, hogy annak alapján módjában álljon a fogyasztónak egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

Az Európai Unió Bíróságának ezen ítéletében tett megállapításai alapján írta elő a Kúria a 2/2014. PJE határozat 2. pontjában, hogy – a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. pontjában felsorolt elvek (egyértelmű és érthető megfogalmazás elve; tételes meghatározás elve; objektivitás elve; ténylegesség és arányosság elve; átláthatóság elve; felmondhatóság elve; szimmetria elve) alapján – az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy az ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére; egyben lehetővé teszik annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra a szerződéses rendelkezések betartásával az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor. Az átláthatóság követelménye azt is jelenti, hogy a fogyasztó ellenőrizni tudja az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását és fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a rá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával került sor (Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.558/2014/6.).

Az átláthatóság elvének vizsgálata körében – a felperes fellebbezésben tett állításával szemben – az elsőfokú bíróság a Kockázatfeltáró Nyilatkozat szerepét helyesen értékelte. Egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság azon okfejtésével, hogy

a felperes Kockázatfeltáró Nyilatkozatának azért sincs jelentősége, mert az abban szabályozott lehetséges szerződésmódosítás korlátlan mértéke éppen az átláthatóság elvének érvényesülését nem teszi lehetővé. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a bank az előre nem látható és nem számszerűsíthető kockázatot nem háríthatja át az ügyfélre, mert ezzel nem biztosít számára valódi választási lehetőséget a szerződés megkötésével kapcsolatban, mivel ha a bank nem tudja felmérni a jövőbeli változásokat, a szerződéskötéskor ezt az ügyféltől sem várhatja el. Az a tény, hogy a felperes a szerződéskötéskor az ügyféllel a Kockázatfeltáró Nyilatkozatot aláíratta, nem bizonyítja, hogy a szerződéses kikötései átláthatóak voltak és ezzel nem háríthatja át az ebből eredő felelősséget az adósra.

Az elsőfokú bíróság a perbeli kikötések tekintetében helyesen értékelt az ok-listában megjelölt körülmények változását és megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy a felperes által a keresetében megjelölt szerződéses kikötések nem tartalmaztak kellő szabályozást, azaz megfelelő ok-listával egyidejűleg a kötelezettségváltás mechanizmusának, lehetséges mértékének szabályozását az egyoldalú szerződésmódosítási joggal kapcsolatban sem külön-külön, sem együttes tartalmuk alapján. A felperes által alkalmazott szabályozás egyik perbeli időszakban sem tette felmérhetővé a fogyasztó számára a szerződéskötéskor, illetőleg ellenőrizhetővé a szerződésmódosítás bekövetkezésekor a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát és mértékét.

Az alperes fellebbezése érdemben arra irányult, hogy a felperes kereshetőségi jog hiánya miatt elutasított részek vonatkozásában az ítélet indokolásában az elsőfokú bíróság a kérdéses rendelkezések érvényességére utalást sem tehetett volna.

Az alperes fellebbezésének elbírálásakor megállapította a Fővárosi Ítéltábla, hogy az elsőfokú bíróság helyesen utasította el – érdemi vizsgálat nélkül – az általa megjelölt szerződéses feltételeket, mivel azok nem tartoznak a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti vélelem hatálya alá, mert azok nem az egyoldalú kamat-, költség- és díjmelést lehetővé tevő szerződéses kikötések.

Az alperes fellebbezésben tett állításával szemben a másodfokú bíróság megállapította, hogy nem lépett túl az elsőfokú bíróság az indokolásában a jogszabályi kereteken, mivel a keresetet a Pp. 213. § (1) bekezdése és a Pp. 215. §-a, valamint a Törvény 4 § (1) bekezdése 6. §-a, 11. § (1)-(2) és (3) bekezdései alapján bírálta el.

Rámutat végül a másodfokú bíróság, hogy csak érdemi vizsgálatot követően dönthető el, hogy a fenti szerződéses kikötések érvényesek vagy érvénytelenek, ezért a másodfokú bíróság az alperes által a fellebbezésében kért részek megváltoztatására és mellőzésére nem látott lehetőséget.

A fentiekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét – helytálló indokaira tekintettel – a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján helybenhagyta.

A peres felek fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért – a nagyobb pertárgyértékre tekintettel – a másodfokú bíróság a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése szerint határozott az alperest megillető ügyvédi munkadíjról. A másodfokú bíróság megbízási szerződés hiányában az ügyvédi munkadíj összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (1), (5)-(6) bekezdései alapján mérlegeléssel állapította meg

a ténylegesen elvégzett ügyvédi munkára a pertárgy értékére és a pernyertesség-pervesztesség arányára tekintettel.

Az alperes teljes személyes illetékmentességére és fellebbezésének eredménytelenségére tekintettel az Itv. 5. § (1) bekezdés a) pontja és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az általa le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Budapest, 2014. év október hó 21. napján

Dr. Mika Ágnes s.k.
a tanács elnöke

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.
előadó bíró

Dr. Gáspár Mónika s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági tisztviselő